

4. Дементієвська Н.П., Морзе Н.В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів // Інформаційні технології і засоби навчання: 36. наук. праць / За ред. В.Ю. Бикова, Ю.О. Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2005. – 272 с.
5. Дементієвська Н.П., Морзе Н.В. Як можна комп'ютерні технології використати для розвитку учнів та вчителів // Актуальні проблеми психології: Психологічна теорія і технологія навчання / За ред. С.Д. Максименка, М.Л. Смольсон. – К.: Міленіум, 2005. – Т. 8, вип. 1. – 238 с.
6. Імбер В.І. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів: дис... канд. пед. наук / В.І. Імбер. — К., 2008. — 204 с.
7. Казаков Ю.М. Педагогічні умови застосування медіаосвіти у професійній підготовці майбутніх учителів / Ю.М. Казаков. — Луганськ, 2007. — 213 с.
8. Костікова І.І. Сучасні методологічні підходи професійної підготовки вчителя засобами інформаційно-комунікаційних технологій // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2008. – №8. – С. 79-83.
9. Левшин М. Інформаційні технології – з першого класу / М. Левшин // Вища освіта України. – 2002. – №1. – С.58–64.

Васильсва Марина Петрівна

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

ПІДГОТОВКА ВИКАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СФЕРІ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ В ВАРШАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

Стаття присвячена вивченню особливостей підготовки викладачів іноземних мов до роботи з дорослою аудиторією в одному з найпрестижніших вузів Польщі – Варшавському університеті. Проаналізовано освітні пропозиції університету щодо підготовки викладачів іноземних мов. Досліджено організаційно-педагогічні засади здійснення підготовки викладачів іноземних мов до професійної діяльності в сфері освіти дорослих. Ключові слова: викладач, іноземна мова, університет, статут, освіта дорослих.

У зв'язку процесами євроінтеграції та глобалізації, підвищився інтерес до вивчення іноземних мов серед осіб різного віку та професій. Ми бачимо численні пропозиції щодо вивчення іноземної мови для дорослих, проте не всі викладачі володіють уміннями і навичками роботи саме з дорослою аудиторією. У зв'язку з цим постає потреба у підготовці викладачів іноземних мов до роботи з дорослими, що і обумовлює **актуальність** даної теми.

Пошук найбільш оптимальних підходів до підготовки викладачів іноземних мов обумовлює зростання наукового інтересу до вивчення досвіду європейських країн, зокрема Республіки Польща, яка є найближчим географічним сусідом України, має спільні риси суспільно-історичного розвитку і вже провела численні реформи у галузі реформування вищої школи. Крім того, Польща має давні традиції підготовки персоналу до роботи з дорослими.

Наукові розвідки українських та зарубіжних вчених вже торкалися певних аспектів зазначеної проблеми. Дослідники І. Голуб, Ю. Гришук, М. Жулінська, О.В. Майборода вивчали різні аспекти реформування вищої освіти Польщі. Вчені О. Біляковська, К.М. Біницька, А. Василюк, А. Грабовець, Т.Є. Кристочук, В.В. Павленко розглядали особливості педагогічної освіти. Праці І. Онишук та О. Круглія присвячені тенденціям розвитку іншомовної освіти у Польщі і Україні. Наукові розвідки С. Деркач, С. Каричковської, К. Міхулки, І. Орховської присвячені особливостям підготовки вчителів іноземних мов. Науковці Л. Лук'янова, А. Вихрущ, А. Мушинський, О. Пастушок, присвятили свої наукові розвідки окремим аспектам освіти дорослих Республіки Польща. Проте, не існує досліджень, присвячених проблемі підготовки викладачів іноземних мов до навчання дорослих слухачів.

Метою статті є вивчення та аналіз організації підготовки викладачів іноземних мов до навчання дорослих у провідному університеті Польщі – Варшавському університеті та виокремлення позитивного досвіду, який можна використати на філологічних факультетах університетів України.

В Польщі є декілька способів здобути кваліфікацію викладача іноземних мов. Найбільш розповсюджений – це вступити на філологічний факультет за напрямком підготовки – «філологія». Можна також вступити на факультет прикладної лінгвістики і опанувати модуль з педагогічних дисциплін додатково. Проте існують і інші способи. Якщо людина закінчила філологічний факультет або факультет прикладної лінгвістики і тільки згодом вирішила зайнятися викладацькою діяльністю, їй потрібно додатково отримати кваліфікацію за напрямком підготовки «педагогіка». Викладати іноземну мову можуть також особи, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень магістра з будь-якої спеціальності в країні, де іноземна мова є офіційною мовою та мають педагогічну підготовку. Викладачами іноземної мови в системі освіти дорослих можуть працювати особи, які мають ступінь магістра з будь-якої спеціальності, склали міжнародний іспит з іноземної мови на рівні C1 або C2 та мають педагогічну підготовку (або довідку про здачу державного іспиту вчителя другого рівня з даної іноземної мови). Право викладати іноземну мову у всіх типах шкіл мають також випускники педагогічних коледжів іноземних мов [1].

Нормативними документами, регулюють підготовку викладачів іноземних в системі освіти дорослих є Закон про вищу освіту і науку від 20 липня 2018 року; Розпорядження Міністра науки і вищої освіти від 25 липня 2019 року про стандарт підготовки до виконання професії вчителя; Розпорядження Міністра

національної освіти від 1 серпня 2017 року про конкретні рівні кваліфікації, необхідні вчителям; Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Відповідно до стандарту підготовки викладачів [1], підготовка бакалаврів філології триває не менше ніж шість семестрів, підготовка магістрів – не менше, ніж три семестри. Випускники, які отримали освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, можуть працювати в дошкільних навчальних закладах та в початковій школі. Для роботи в усіх інших типах шкіл, включаючи заклади для освіти дорослих, необхідно мати освітньо-кваліфікаційний рівень магістра. Найменша кількість кредитів ECTS, яку необхідно отримати під час навчання на другому ступені підготовки викладачів – 90.

Кількість семестрів, профіль навчання, кількість балів за європейською кредитно-трансферною системою (ECTS), необхідних для завершення навчання, кількість годин на проходження практик та здійснення наукових робіт за спеціальністю, зазначені у програмі навчання (program studiów), яку кожен вищий навчальний заклад укладає окремо.

Відповідно до стандарту, підготовка викладачів включає предметну та педагогічну підготовку. Педагогічна підготовка складається з психолого-педагогічної та дидактичної підготовки. Дидактична підготовка охоплює основи дидактики та постановку голосу, а також дидактичну підготовку до викладання основного предмета (іноземної мови). Студенти обов'язково проходять педагогічну практику. Стандарт не вказує кількості годин, які відводяться на предметну підготовку. Це питання залишається на розсуд вищого навчального закладу в рамках наданої автономії. Проте, в стандарті прописана мінімальна кількість годин і кредитів ECTS, які повинні відводитися на психолого-педагогічну підготовку, дидактичну та практичну підготовку.

Розглянемо особливості підготовки викладачів іноземних мов в одному з найбільших та найпрестижніших вищих навчальних закладах Польщі – Варшавському університеті. Отримати підготовку за спеціальністю «викладач іноземної мови» можна, якщо навчатися на факультеті прикладної лінгвістики та додатково пройти спеціалізацію з педагогічної підготовки. Підготовка здійснюється з англійської, французької, іспанської, німецької, російської, та італійської мов. Кожен випускник володіє двома іноземними мовами на рівні C2 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти та отримує право викладати одну або дві іноземні мови у всіх типах шкіл та навчальних закладів. Зарахування на навчання відбувається за результатами співбесіди.

Однією з структурних одиниць університету є Центр підготовки викладачів іноземних мов та європейської освіти [2]. Центр проводить дворічне навчання другого циклу з підготовки викладачів іноземних мов. Основною спеціалізацією є викладання англійської мови, другою спеціалізацією – викладання французької, німецької мови або предмета «Знання про суспільство». Заняття проходять тільки на стаціонарному відділенні. Випускники Центру можуть здійснювати викладацьку діяльність в усіх типах шкіл та навчальних закладів.

Навчання в магістратурі Центру розвиває весь спектр компетентностей 21 століття: підприємництво; здатність гнучко діяти в контексті змін інститутів та ринку; критичний аналіз та мислення; рефлексивність; вирішення проблем; групова робота та управління командою; цифрова компетенція; транслінгвальна компетенція та транскультуралізм; інклюзія, міжособистісна та міжкультурна комунікація, широке психологічне, комунікаційне, культурне, соціальне та громадянське усвідомлення.

Критеріями вступу є середня оцінка, отримана за диплом бакалавру та результат співбесіди з дидактики іноземних мов та питань з психолого-педагогічної підготовки, які вивчалися на першому освітньо-кваліфікаційному рівні. За середню оцінку в дипломі можна отримати максимум 50 балів (метод перерахунку: 5! - 50 балів, 5 - 45 балів, 4+ - 40 балів, 4 - 35 балів, 3+ - 30 балів, 3 - 25 балів). Співбесіда оцінюється за шкалою 0-50 балів. Для того, щоб претендувати на навчання, кандидат повинен отримати як мінімум 25 балів. Кінцевий результат – це сума отриманих балів. За обидва критерії можна максимум отримати 100 балів. Вступ на навчання відбувається на підставі рейтингового списку до досягнення обмеження місць.

Співбесіда відбувається польською мовою. У вступній частині кандидат коротко представляє свої інтереси, спостереження та професійний досвід, а також плани на майбутнє. Потім кандидат повинен представити бачення своєї магістерської роботи – визначити предмет та проблему дослідження та спосіб, яким він планує ці проблеми дослідити. Після цього студент витягує дві картки з питаннями. Перелік питань для підготовки до вступного іспиту пропонується заздалегідь. Кандидат вибирає одну тему з двох запропонованих та повинен виступити з неї перед комісією, члени якої можуть задати йому додаткові запитання щодо цієї теми. Серед питань, які запропоновані у переліку є: роль віку в мовній освіті; багатомовність, мовна різноманітність, культурна свідомість у контексті мовної політики Європейського Союзу; мовна ситуація в Польщі (діалекти, діалекти, жаргонізми); процес вивчення іноземної мови дорослими; процес навчання майбутніх учителів; соціальні фактори в оволодінні іноземною мовою та інші.

Цикл предметної підготовки складається з таких предметів: «Академічне спілкування англійською мовою», «Англійська мова за професійним спрямуванням», «Глотидактика - дослідження з мовної освіти», «Навички міжособистісного спілкування та ведення переговорів», «Мовознавство для вчителів», «Британська література для викладачів мови II», «Культура та історія та Великобританії викладачів мови II», «Культура та історія США для викладачів мови II», «Американська література для викладачів мови II», «Літературознавство та культурологія у навчанні мови», «Оволодіння іноземною мовою». Другою іноземною мовою є французька або німецька. Предмети з вивчення цих іноземних мов – це «Академічне спілкування французькою / німецькою мовою», «Французька / німецька мова за професійним спрямуванням», «Культура та історія німецьких / франкомовних країн для викладачів мови II», «Німецька / франкомовна література для викладачів мови II», «Предметна дидактика». Заняття проходять в формі лекцій та практичних занять.

Психолого-педагогічна підготовка містить такі дисципліни: «Педагогічна психологія», «Педагогіка молоді та елементи андрагогіки», «Предметна дидактика в вищих навчальних закладах», «Предметна дидактика – нові технології навчання», «Планування занять з іноземної мови». Студенти проходять педагогічну практику як з викладання англійської, так і з викладання французької або німецької мов. Проходження педагогічних практик передбачене на протязі всього курсу навчання, починаючи з першого семестру. В цілому, на різні види педагогічної практики відводиться 150 годин.

Курс навчання також містить предмети на вибір, серед яких – «Навчання з охорони здоров'я та безпеки з долікарською допомогою (молодь та дорослі)», «Міжнародні тенденції в освіті», «Розвиток вчителя та планування кар'єри», «Основи зміцнення здоров'я та профілактики захворювань для вчителів», «Культура мови та спілкування», «Організація роботи школи з елементами освітнього права та закону про вищу освіту», «Захист інтелектуальної власності в роботі викладача». Студенти починають роботу над дипломним проектом з першого року навчання в магістратурі.

Однією з пропозицій Центру підготовки викладачів іноземних мов та європейської освіти є отримання кваліфікації викладача іноземних мов в умовах післядипломної освіти. Навчатися можуть особи, які закінчили філологічні факультети, але не мають педагогічної підготовки, або особи, які мають намір працювати вчителем англійської мови. Бажаючи отримати кваліфікацію викладача іноземної мови повинні мати ступінь магістра та пред'явити сертифікат про ступінь володіння іноземною мовою на рівні C1. У випадку якщо особа не має сертифіката, рішення про вступ на навчання приймається додатково на підставі співбесіди. Курс навчання триває три семестри та відбувається на заочній формі по суботах та неділях кожні два тижні. Навчання закінчується складанням письмового іспиту після третього семестру.

Навчальна програма (465 годин і 150 годин практики, 60 балів ECTS) включає такі дисципліни: загальна психологія з елементами клінічної психології; загальна педагогіка з елементами спеціальної освіти; основи викладання іноземних мов; педагогічна граматики; психологія освітніх етапів I, II та III; педагогіка освітніх етапів I, II та III; викладання предмету - раннє викладання іноземної мови; викладання предмету на II та III етапах; ІТ-компетенції викладача; література країни за напрямком навчання; культурологія - новини про країни даного мовного простору; контексти сучасної освіти; сучасні проблеми педагогіки; тематична дидактика - нові технології; емісія голосу; дидактична практика.

Висновки. У зв'язку з процесами євроінтеграції та створенням єдиного освітнього простору, Республіці Польща вдалося значно модернізувати та вдосконалити систему вищої педагогічної освіти. Одним з шляхів досягнення цієї мети було надання автономії вищим навчальним закладам. Варшавський університет є одним із провідних вищих навчальних закладів у підготовці викладачів іноземних мов, сильними сторонами якого є велика увага до підготовки саме до роботи з дорослою аудиторією, а також порівняльні, культурні та європейські аспекти навчання викладачів іноземної мови.

Джерела

1. Rozporządzenia Ministra nauki i wyższej oświaty z dnia 25 lipnia 2019 roku o standardach przygotowania do wykonywania profesji nauczyciela. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001575>
2. University of Warsaw. Teaching Foreign Languages. URL: https://irk.uw.edu.pl/en-gb/offer/PELNE2020/programme/S2-PRK-NJO/?from=field:P_NJO